

В статье сопоставляются требования к овладению иностранным языком профессиональной направленности, в частности профессионально ориентированным чтением, будущими инженерами-технологами и условия обучения иностранным языкам в Национальном университете пищевых технологий, анализируются основные цели формирования компетентности в профессионально ориентированном чтении будущих инженеров-технологов: практическая, воспитательная, образовательная, развивающая и профессионально ориентированная.

Ключевые слова: воспитательная цель, будущие инженеры-технологи, практическая цель, профессионально ориентированная цель, цели формирования компетентности в профессионально ориентированном чтении.

The article deals with the requirements for foreign language professional direction, particularly professionally oriented reading for future engineer and conditions of foreign languages teaching at the National University of Food Technologies, examines the main goals of professionally oriented reading competence formation: practical, educational, developing and professionally oriented.

Keywords: educational goal, future engineers, practical goal, professionally oriented goal, goals of professionally oriented reading competence formation.

УДК 007:304:004.9

С.В. Аверіна

ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ-НЕФІЛОЛОГІВ НА ЗАНЯТТЯХ З ДИСЦИПЛІНИ «ОСНОВИ ТЕОРІЇ КОМУНІКАЦІЇ»

В роботі розглянуто питання формування комунікативної компетентності у студентів технічного напрямку навчання. Автор рекомендує систему вправ для формування комунікативної компетентності студентів на заняттях з дисципліни «Основи теорії комунікації».

Ключові слова: компетенція, комунікаційні технології, комунікативно-мовленнєва компетентність, комунікативний цикл, соціальні комунікації, практичний досвід, уміння, навички.

Актуальність представленої статті визначається тим, що до фахівця технічної сфери, незалежно від сфери діяльності, пред'являються вимоги не тільки високого професіоналізму, але і глибокого розуміння принципів професійного спілкування. Отже комунікативна підготовка є по суті невід'ємною складовою його професійної підготовки.

Неспростовним є той факт, що на сучасному етапі розвитку українського суспільства відбувається переосмислення поняття освіченості. Воно характеризується не тільки вдосконаленням кількості окремих знань, умінь і навичок, на досягнення яких традиційно спрямований навчальний процес у виші, а й урахуванням ціннісної орієнтації суспільства в цілому і особистості зокрема, розвитком здатності адаптуватися до мінливих соціально-економічних умов.

Говорячи про фахівців технічної сфери, до сказаного вище слід додати чітку і усвідомлену мовну культуру, зразкове володіння рідною мовою, правильне і комунікативно-адекватне використання мовних засобів. Отже особової ваги набувають питання, пов'язані з формуванням комунікативної компетенції у майбутніх спеціалістів.

Оскільки комунікативна компетенція – поняття складне та багатогранне, слід визначити, з яких компонентів воно складається. Термін «компетенція» (від лат. *Competere* – бути здібним до будь-чого) був введений Н. Хомським, який розумів під даним терміном «мовленнєву здібність», тобто потенційне знання мови його реального носія, та «мовленнєву активність», тобто реальну мову в реальних умовах.

Найбільш вживаним останніми роками став термін «комунікативна компетенція», який, за твердженням О.А. Сальнікової, являє собою структурне утворення, що включає в себе наступні рівні: мовна, мовленнєва, дискурсивна, культурознавча та риторична компетенції. При цьому кожний рівень, в свою чергу, включає набір знань та умінь необхідних для вільної та ефективної мовленнєвої діяльності. [4]

Правильний підхід до формування комунікативної компетенції, на наш роздум, передбачає, перш за все, володіння мовленнєвою компетенцією, тобто знання про способи формування та формулювання думок за допомогою мови та уміння користуватися такими способами в процесі сприйняття та породження мовлення. Не останнє місце в процесі формування комунікативної компетенції

посідає дискурсивна компетенція – знання про особливості протікання мовленнєвої події та уміння управляти нею та культурознавча – усвідомлення мови як форми виявлення національної культури та культури міжнаціонального спілкування.

Ф.М. Литвинко зазначає, що в сучасній методичній літературі під компетенцією розуміється сукупність знань, умінь та навичок з мови, і в той же час підкреслює, що слід диференціювати поняття «компетенція» та «компетентність». Отже, на його думку, компетенція – це комплекс знань навичок та умінь, що його набувають в процесі занять, а компетентність – це властивості особистості, які визначають її здібність до виконання діяльності на основі сформованої компетенції.[1]

Окрему увагу визначенню поняття комунікативна компетентність (КК) приділено в підручнику «Основы теории коммуникации» під ред. проф. М.А. Василика, де КК «...определяется как развивающийся и в значительной степени осознаваемый опыт общения между людьми (межличностный опыт), который формируется и актуализируется в условиях непосредственного человеческого взаимодействия».[2,57]

В найбільш загальному вигляді це поняття визначається, за твердженням автора, як певний рівень сформованості особистісного та професійного досвіду взаємодії з оточуючими, який повинен мати індивід аби в межах своїх здібностей та соціального статусу успішно функціонувати в професійній сфері та суспільстві.

Таким чином, комунікативна компетентність залежить не тільки від притаманних конкретній особистості властивостей, але й від змін, які відбуваються в суспільстві, а відповідно від соціальної мобільності самого спеціаліста, що пов'язана з цими змінами.

Формування КК у майбутніх спеціалістів технічної сфери, правильний підхід до формування їхньої особистості – це питання, які набули ще більшої актуальності в наш непростий, суперечливий, буремний час і потребують подальшого свого розгляду.

На сучасному етапі розвитку українське суспільство ставить перед спеціалістами технічної сфери діяльності нові складні завдання, які вимагають від них нових знань та умінь в сфері соціальної взаємодії.

В інституті комп'ютерних систем ОНПУ готують спеціалістів в сфері ІТ-технологій. В процесі отримання вищої освіти майбутнім фахівцям необхідно сформуванати наступні комунікативні уміння:

- знати норми та правила спілкування;

- підвищувати рівень мовленнєвого розвитку;
- виділяти стратегічні питання;
- формувати здатність викликати у співбесідника позитивне сприйняття власної особистості;
- уміти налагоджувати взаєморозуміння та взаємодію з громадськістю, конкретною соціальною групою, окремою особою тощо.

Водночас соціальна система висуває нові об'єктивні вимоги до особистості:

- високий рівень професіоналізму;
- глибокі пізнання в області духовної культури;
- наслідування норм моралі;
- відповідальність за результати своєї діяльності;
- вимогливе ставлення до себе та інших людей [2;58].

Оскільки формування КК спеціалістів є однією з найактуальніших проблем сучасної вищої школи, в освітній стандарт випускників технічних факультетів слід вводити дисципліни комунікативного циклу. До них, перш за все, слід ввести такі, як «Загальна теорія комунікації» або «Соціальні комунікації».

Практика багаторічної роботи в системі вищої освіти дозволяє нам зробити невтішний висновок про дещо низький рівень КК студентів певних технічних спеціальностей. Меншою мірою це стосується студентів, що вивчають комп'ютерні технології. Ця проблема стала предметом дослідження автора статті в зв'язку з необхідністю створення навчально-методичних матеріалів, спрямованих на формування комунікативної компетентності студентів технічних спеціальностей.

Для підвищення комунікативної компетентності студентів-нефілологів автор пропонує систему роботи, яка містить декілька складових. *Перша складова* – теоретичне наповнення курсу. Вважаємо за доцільне крім тем загальнотеоретичних (базові поняття курсу, категоріальний апарат) включити наступні: «Міжособистісна комунікація», «Міжкультурна комунікація», «Мовленнєва та немовленнєва комунікація» тощо.

Друга складова – це система завдань, спрямованих безпосередньо на формування комунікативно-мовленнєвої компетентності майбутніх фахівців. Прикладом таких завдань можуть бути міні-тренінги, наприклад, на набуття вмінь позбутися, так званих, «саботажників

спілкування»; на формування умінь та навичок «активного слухання» для встановлення зворотного зв'язку; на вербалізацію та перефразування отриманої інформації; на перевірку знань традиційного сполучення слів; на розвиток метафоричного мислення тощо.

Для формування творчих навичок при виконанні певних завдань слід пропонувати проведення ролевих ігор. Прикладом такої ділової гри, яку можна реалізувати в процесі проведення практичних занять можна назвати гру «Складні співробітники». При цьому пропонується розглянути конкретні ситуації ділового спілкування, розробити механізми критики для кожного з психотипів, підготувати критичні висловлювання, застосовуючи метод «Lege artis». В ході проведення гри відбувається ретельний аналіз мовленнєвих конструкцій, що їх використовують учасники, їх коректування, виділяються найбільш вдалі мовленнєві кліше.

Прикладом організації роботи за пропонованою методикою може бути зміст викладеного, зокрема, внавчальному посібнику «Соціальні комунікації. Практикум».[5]

На підставі результатів, отриманих в процесі опитувань студентів та проведення підсумкового тестування слід зазначити наступне: результати роботи в аспекті формування та корекції комунікативно-мовленнєвої компетентності студентів технічного напрямку навчання свідчать про певне підвищення рівня сформованості особистісного, а в ряді випадків і професійного досвіду (маються на увазі працюючі студенти) індивідів. Сформовані уміння та навички, отримані знання та набутий практичний досвід допоможуть майбутнім спеціалістам успішно функціонувати не тільки в сфері обраної професії, але і в соціальному житті в цілому.

Список використаних джерел

1. Литвинко, Ф.М. Коммуникативная компетенция: принципы, методы, приемы формирования: сб. науч. ст. / Белорус. гос. ун-т; в авт. ред. – Мн., 2009. – Вып. 9. – Режим доступа: <http://www.bsu.by/Cache/pdf/>
2. Основы теории коммуникации: учебник / под. ред. проф. Василика М.А.. – М. : Гардарики, 2003. – 615 с.
3. Панфилова, А.П. Деловая коммуникации в профессиональной деятельности: учеб. пособ. – СПб. : Знание, 2001. – 496 с.

4. Сальникова, О.А. Что включает в себя коммуникативная компетенция? [Електрон. ресурс]. – Режим доступа: school2100.com/upload
5. Соціальні комунікації. Практикум : навч. посіб. / С.М. Мельник, С. В. Аверіна. – Одеса : ОНПУ, 2016. – 79 с.

В работе рассмотрены вопросы формирования коммуникативной компетентности студентов технического направления обучения. Автор рекомендует систему упражнений для формирования коммуникативной компетентности студентов на занятиях по дисциплине «Основы теории коммуникации».

Ключевые слова: компетенция, коммуникационные технологии, коммуникативно-речевая компетентность, коммуникативный цикл, социальные коммуникации, практический опыт, умения, навыки

This article studies the problems of developing communicative skills and the communicative competency of students in technical training directly. The author recommends a system of exercises for formation of communicative competence of students in the classroom on the subject "Fundamentals of the theory of communication".

Keywords: competence, communication technologies, communicative competence speech, communicative cycle, social communication, experience, skills, skills.

УДК 378.147

Т.Т. Спориніна

ПРОЕКТНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ФАКТОР ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТІСНОЇ ОСВІТИ

Стаття присвячена впровадженню інформаційно-комунікаційні технологій, які реалізують завдання соціальної комунікації, управління, а також є інноваційними педагогічними технологіями. Розкриваються основні принципи, що зумовлюють ефективність організації проектної діяльності.

Ключові слова: навчання, виховання, проект, метод проектів, інформаційно-комунікаційні технології, екологія.